

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2021 року, протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
із спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузь знань 23 Соціальна робота**

м. Хмельницький
2021

УКЛАДАЧКА:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка філософських наук
27 серпня 2021 року

_____ Наталія КУЛШ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
27 серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри, доктор філософських, професор
27 серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук
27 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
28 серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

_____ Обліковий обсяг оновлення – 0,63 ум.др.арк.

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	1
2.	Заплановані результати навчання	2
3.	Програма навчальної дисципліни	4
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	6
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	6
	4.2. Аудиторні заняття	7
	4.3. Завдання для самостійної роботи студентів	8
5.	Методи навчання та контролю	8
6.	Схема нарахування балів	8
7.	Рекомендована література	9
	7.1. Основна література	9
	7.2. Допоміжна література	9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	10

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	–	23 Соціальна робота
2. Код і назва спеціальності	–	232 Соціальне забезпечення
3. Назва спеціалізації	–	Не передбачена
4. Назва дисципліни	–	Загальна та професійна етика
5. Тип дисципліни	–	вибіркова
6. Код дисципліни	–	ВД 2.1.7.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9. Курс / рік навчання	–	перший
10. Семестр	–	другий
11. Обсяг вивчення дисципліни:		
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,5 / 105
2) денна форма навчання:		
аудиторні заняття (годин)	–	50
% від загального обсягу	–	48
лекційні заняття (годин)	–	26
% від обсягу аудиторних годин	–	52
семінарські заняття (годин)	–	24
% від обсягу аудиторних годин	–	48
самостійна робота (годин)	–	55
% від загального обсягу тижневих годин:		
аудиторних занять	–	2
самостійної роботи	–	2
12. Форма семестрового контролю	–	залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:		
1) попередні дисципліни		ВД 2.1.1. Історія української культури, ОДЗП 1.1.2. Логіка, ОДЗП 1.1.3. Загальна психологія

2) супутні дисципліни	– ВД 2.1.5. Історія соціального забезпечення
3) наступні дисципліни	– ОДЗП 1.1.4. Соціологія
ОДЗП 1.1.10 Філософія
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	визначати теоретичні та методичні засади, сутність, зміст та основні принципи етики;
1.2)	знати основні етичні концепції, етапи історії становлення та розвитку етичних традицій в соціальній роботі;
1.3)	знати структуру етики та напрями етико-прикладних досліджень;
1.4)	визначати історичні типи моралі;
1.5)	відтворювати професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові;
1.6)	визначати сутність основних етичних категорій;
1.7)	ідентифікувати поняття цінностей та їх класифікацію;
1.8)	відтворювати етичні принципи, етичні стандарти, норми етичної поведінки професії соціального працівника;
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	з'ясувати принципи встановлення професійних меж та їх функцій у практичній діяльності соціального працівника;
2.2)	робити висновок про етичне виховання як невід'ємну складову підготовки спеціаліста з соціальної роботи;
2.3)	пояснювати сутність моральності, морального вибору, моральної діяльності;
2.4)	виділяти ціннісні орієнтації особистості;
2.5)	виділяти та обговорювати проблемні ситуації та зони можливих конфліктів у практичній діяльності соціального працівника;
2.6)	виділяти загальні підходи до прийняття етичних рішень та методи розв'язання етичних проблем.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	окреслювати провідні поняття та сутнісні характеристики етики;
3.2)	оцінювати етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника;
3.3)	знаходити причини синдрому «вигорання» та засоби його попередження;
3.4)	оцінювати професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові;
3.5)	знаходити спільні та відмінні позиції в професійно-етичних кодексах соціальних працівників різних країн світу та України;
3.6)	здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і

досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
3.7) об'єктивно оцінювати важливість етичного виховання як в процесі міжособистісної взаємодії та і під час виконання обов'язків професійної діяльності.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати структуру етики;
4.2) визначати структуру моральної діяльності;
4.3) визначати моральні проблеми співіснування людських спільнот у національному, релігійному, сімейному вимірах;
4.4) виділяти принципи та правила етикету соціального працівника та їх змістовне наповнення;
4.5) визначати сутність, специфіку та моральні виміри етики спілкування;
4.6) аналізувати моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації;
4.7) здатність аналізувати сутність, ключові принципи, стандарти діяльності закладені в етичних кодексах спеціалістів із соціальної роботи країн світу та України;
4.8) аналізувати етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) аргументувати важливість вивчення етики;
5.2) класифікувати етичні категорії;
5.3) пояснювати етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника;
5.4) узагальнювати основні тенденції розвитку етичних знань.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати важливість етичних знань для практичної професійної діяльності.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) складати опорні схеми-конспекти для ґрунтовного розуміння тем дисципліни;
7.2) писати інформативні повідомлення на актуальні теми етичних та естетичних досліджень;
7.3) здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері;
7.4) здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів із надання соціальної допомоги та соціальних послуг для виконання завдань професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Провідні поняття та сутнісні характеристики етики

Роль етики у розвитку суспільства. Етика наука про мораль і моральність. Поняття етики, її предмет та завдання. Структура етики та напрями етико-прикладних досліджень. Походження та історичні типи моралі. Поняття і сутність моралі та

моральності. Функції моралі та її структура. Мораль як соціальний феномен. Моральна свідомість: поняття, рівні, структура.

Тема 2. Джерела етичної думки

Зародження етичної думки в стародавньому світі. Етичні позиції Середньовіччя та Відродження. Етична думка Нового часу. Етична проблематика XIX-XX століть. Етичні вчення в Україні.

Тема 3. Основні етичні категорії

Добро і зло як фундаментальні поняття моральної свідомості й категорії етики. Справедливість як загальне співвідношення цінностей і конкретний розподіл їх між суб'єктами. Обов'язок, відповідальність та довіра як етичні категорії. Товариськість, дружба та любов як окремі види спілкування та етичні категорії. Сенс життя і щастя людини. Совість, честь і гідність як показники моральної цінності людини.

Тема 4. Моральний вибір і ціннісні орієнтації особистості. Моральна діяльність

Суб'єкт морального вибору. Об'єкт морального вибору. Ціннісні орієнтації особистості. Поняття цінностей та їх класифікація. Поняття свободи вибору. Поняття відповідальності та обов'язку. Мета та засоби її досягнення. Діяльність як специфічна людська форма активного ставлення до світу. Матеріальна і духовна діяльність. Система, змістовні компоненти людської діяльності. Структура моральної діяльності. Мотивація моральної поведінки в діяльності.

Тема 5. Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації

Пріоритет особистості в XXI столітті й нові проблеми. Поняття глобальних проблем та змін морально-етичних орієнтирів. Моральні аспекти соціальних та економічних глобальних проблем. Споживачтво та масова культура як глобальна проблема. Біоетика. Евтаназія. Клонування людини. Смертна кара. Сурогатне материнство. Раціональність та егоїзм. Благочинність.

Моральні проблеми співіснування людських спільнот: національний, релігійний, сімейний виміри етики.

Тема 6. Етика спілкування: суть та моральні виміри

Етика спілкування: суть та моральні виміри. Специфіка спілкування. Мета, завдання спілкування. Види, рівні, форми спілкування. Функції спілкування. Невербальні вирази спілкування. Типи спілкування. Етика ділового спілкування: базові компоненти.

Тема 7. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи

Історія розробки та затвердження міжнародних документів, в яких викладено основні етичні принципи і стандарти соціальної роботи. Структура та основні змістовні модулі цих документів.

Етичні принципи професії соціального працівника. Етичні стандарти діяльності соціального працівника. Норми етичної поведінки соціального працівника.

Визначення поняття «етичний кодекс соціального працівника». Основні функції кодексу у суспільстві і у професійній діяльності. Огляд професійно-етичних кодексів соціальних працівників різних країн світу та України.

Тема 8. Професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові. Професійний етикет

Базові складові моральної свідомості соціального працівника: моральні знання, моральні переконання, моральна потреба. Етичне виховання – невід’ємна складова підготовки спеціаліста з соціальної роботи. Вимоги до професійних якостей соціального працівника. Професійна відповідальність і професійна компетентність. Особистісно-моральні якості соціального працівника і його ціннісні орієнтації. Соціальний інтелект.

Вимоги до поведінки професіонала з огляду на етикет. Принципи етикету соціального працівника. Поняття «правила етикету» і його змістовне наповнення.

Тема 9. Прийняття етичних рішень у практиці соціальної роботи. Професійні межі у соціальній роботі

Характер морально-етичних проблем у соціальній роботі. Проблемні ситуації та зони можливих конфліктів у практичній діяльності соціального працівника. Загальні підходи до прийняття етичних рішень та методи розв’язання етичних проблем. Цінності соціальної роботи й етика. Всебічний і поетапний аналіз ситуації. Поняття дилеми. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя, що можуть виникати під час практичної діяльності соціального працівника.

Сутність поняття «професійні межі» у соціальній роботі. Принципи встановлення професійних меж та їх функції у практичній діяльності соціального працівника. Синдром «вигорання» та засоби його попередження.

Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	Провідні поняття та сутнісні характеристики етики	8	2	2	-	-	4
2.	Джерела етичної думки	8	2	2	-	-	4
3.	Основні етичні категорії	16	4	4	-	-	8
4.	Моральний вибір і ціннісні орієнтації особистості. Моральна діяльність	9	2	2	-	-	5
5.	Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації	16	4	4	-	-	8
6.	Етика спілкування: суть та моральні виміри	16	4	4	-	-	8
7.	Етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи	12	4	2	-	-	6
8.	Професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові. Професійний етикет	8	2	2	-	-	4
9.	Прийняття етичних рішень у практиці соціальної роботи. Професійні межі у соціальній роботі	12	2	2	-	-	8
	Всього годин:	105	26	24	-	-	55

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.5. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку з використанням тестових технологій.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

	10 балів – за результатами навчання під час лекцій	
	40 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять	
	20 балів – за результатами самостійної роботи	
	30 балів – за результатами складання семестрового контролю	

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Етика : навч. посіб. / за ред. В. О. Лозового. Київ : Юрінком Інтер. 2007. 223 с.
2. Етика та естетика: навч. посіб. / Петрушенко В. Л. та ін Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». 2008. 180 с.
3. Етика. Естетика: Практикум / за ред. Л.Доротяненко, Н.Сухової. К., 2005. 72 с.
4. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій: навч. посіб. 4-те вид. К. : Либідь. 2002. 199 с
5. Малахов В. Етика: навч. посіб. К. : Либідь. 2000. 382 с.
6. Мовчан В. С. Етика: навч. посіб. К. : Знання. 2007. 483 с
7. Панченко В. Етика. Естетика: навчальний посібник К.: Центр учбової літератури, 2021. 432 с.
8. Прибутько П.С., Дубчак Л.М. Етика. К.: Вид-во Паливода А.В., 2012. 180 с.
9. Савельєв В. П. Етика Львів : Магнолія Плюс, 2005. 244 с.
10. Тофтул М. Г. Етика: навч. посіб. К. : Академія. 2006. 416 с.
11. Філоненко М.М. Психологія спілкування: підруч. К. : Центр учбової літератури. 2008. 224 с.
12. Чистіліна Т.О. Етика та естетика К. : Центр учбової літератури, 2021. 304 с.
13. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: курс лекцій. К. : МАУП. 1999. 203 с.
14. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування: навчальний посібник. Київ : Лібра, 2003. 416 с.
15. Шиманова О. Етика і професійна етика : навч.-метод. посіб. Львів : ПП Сорока 2012. 131 с.
16. Юрій М. Ф. Етика: підруч. К. : Дакор. 2006. 320 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Блощинська В. А. Етика. Пратикум: навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 248 с.
2. Етика: навч. посіб. / Н. М. Вознюк та ін. К. : Центр учбової літератури, 2008. 245 с.
3. Назарчук, В. К. Україна духовна: книга для читання з християнської етики. К.: Томіріс-Н, 2006. 268 с.
4. Етика та естетика: навч. посіб. / В. Л. Петрушенко та ін. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2006. 306 с.
5. Рікер П. Етика і мораль Навколо політики. К. : Основи, 1995 С. 269 -283.

6. Степаненко В. Ф. Етика в проблемних і аналітичних задачах К. : Вища школа, 1998. 272 с

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://e-knigka.org.ua/category/filosofija-i-religija/>
2. <http://estetica.etica.in.ua/category/estetika-mistetstvo/>
3. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=18041
4. <https://chtyvo.org.ua>